

Uusi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu valtioneuvoston asetus

Lausuntopyyntönumero: VN/4048/2022

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto toteaa seuraavaa:

Yleisesti lakimuutoksien taustalla on EU-lainsäädäntö ja pyrkimys suomalaisen lainsäädännön harmonisoimiseksi sen kanssa. Lisäksi tavoitteena on lainsäädännön selkeyttäminen. Tämän osalta Liitolla ei ole huomautettavaa.

Vaarallisten aineiden kuljetukset koskettavat sopimuspalokuntia lähinnä tilanteissa, missä kaikki ei olekaan mennyt suunnitelmien mukaisella tavalla. Silloin sopimuspalokunta on usein ensimmäisenä kohteeseen saapuva pelastustoimen yksikkö. Nähdäksemme problematiikka silloin kiteytyy kolmeen tehtävään:

1. Ihmisille, ympäristölle ja yhteiskunnalle yleisemmin mahdollisesti aiheutetun välittömän vaaran tunnistaminen
2. Vaaran aiheuttamien seuraamusten lieventämiseen tähtäävien akuuttitoimenpiteiden valitseminen ja torjuntatoimenpiteiden käynnistäminen käytettävissä olevien resurssien puitteissa
3. Jatkotoimenpiteitä tukevien ratkaisujen tekeminen tilannepaikalla

Kohdan 1. osalta painotamme sopimuspalokuntien yleisen koulutuksen ohella kulloinkin kyseisessä tapauksessa esiintyvää vaarallista ainetta koskevien tietojen saatavuutta ja vaarallisen aineen mahdollisista vaikutuksista erityisesti suoritushenkilöstön samoin kuin mahdollisten onnettomuusuhrien turvallisuuden näkökannalta. Siinä lainsäädännöllä ja sen käytännön toteutuksella on keskeinen merkitys: Jos tietoa vaarallisesta aineesta tai sen ominaisuuksista ei olekaan vastoin ohjeita onnettomuuspaikalla saatavissa saattavat sekä suoritushenkilöstö että autettavat olla huomattavassakin vaarassa. Nähdäksemme tietoketjun rakentaminen kaikissa tapauksissa toimintavarmaksi tulee olla lainsäädännön eräänä selkeänä elementtinä aina esillä. Logistiikkaketjun kaikilla toimijoilla tulisi olla velvollisuus ylläpitää 24/7 valmiutta akuuttitapauksissa tarvittavan tiedon antamiseen.

Kohdan 2. osalta toteamme, että sopimuspalokunnan suorittamat mahdolliset akuuttitoimenpiteet hyvin pitkälle riippuvat toisaalta kyseessä olevasta vaarallisesta aineesta ja sitä koskevasta oikeasta tiedosta ja toisaalta käytettävissä olevista resursseista. Lähtökohtaisesti tässäkin on tietoketjulla keskeinen rooli. Sen sijaan ei voida olettaa, että sopimuspalokunnilla sinänsä aina löytyy edes akuuttitoimenpiteisiin soveltuvaa osaamista ja kalustoa, jolloin varotiedolla kuitenkin on keskeinen merkitys työturvallisuuden kannalta.

Kohdan 3. osalta toteamme yllä olevan valossa, että vaarallisten aineiden onnettomuudet luonteeltaan ovat monesta tavanomaisemmasta onnettomuudesta poiketen sellaisia, missä viranomaisen johtovastuu ja yhteistyö asiantuntijoiden eli ensisijaisesti vaarallisen aineen logistiikkaan osallistuvien tahojen kanssa varsin aikaisessa vaiheessa korostuu.

On syytä vielä painottaa, että lainsäädännön kanssa ristiriitaisia käytännön toimintoja on aikojen saatossa kentällä toki havaittu, joten lainsäädännön käytännön implementointiin siten on syytä panostaa. Nyt esillä oleva esitys on askel oikeaan suuntaan, olkoonkin, että uusi 141 § näyttäisi olevan hallituksen alkuperäistä esitystä jonkin verran lievempi, koska yleispykälä on muutettu yksityiskohtaiseksi listaukseksi.

Puutteena toteamme, että sanktiot 141 §:n kohdan 16) osalta näyttäisivät kiinnittävän huomiota kuorman purkaajan huolellisuuteen sellaisten asioiden osalta kuin oikean tavaran purkaminen, venttiilien sulkeminen, puhdistaminen, merkintöjen oikeellisuuden varmistus jne. Sen sijaan missään ei näyttäisi käyvän ilmi, että vaarallisen aineen purkaminen nimenomaan oikeaan paikkaan itse asiassa on eräs keskeinen turvallisuustekijä, jonka laiminlyönti (kuten erilaisten sopimattomien sovitimien käyttö) käytännössä on maailmassa ja Suomessakin johtanut vaikutuksiltaan mittaviin onnettomuuksiin. Nähdäksemme purkaminen on osa kuljetusketjua, joten tätä koskeva osittain informatiivinen määräys puolustaisi paikkansa tässäkin laissa.

Toteamme, että emme ole hallituksen esityksestä muita sellaisia puutteita havainneet, jotka nimenomaan sopimuspalokuntia koskevana vaatisivat välitöntä korjausta.